Rákosi-korszak

Molnár
Dóra Katalin
Paskelbė Molnár Dóra Katalin - 2026. 07. 03., p – 12:54
Pamokos / projekto plano tipas
Pamokos planas
Sektorius
Nem jellemző
Tema, mokymosi sritis
Rákosi-korszak
Klasė
12. évfolyam
Mokymosi ir ugdymo tikslai
A gyermekek empátiájának fejlesztése, a diktatúra jellegének megértése
Sąvokos
diktatúra, terror, ÁVH, pártállam, koncepciós perek, munkatábor, GULAG, kommunizmus
Reikalingos priemonės
laptop, projektor, okostelefon
Medžiaga, pateikta prieš pamoką arba projektui

Az óra menete

Az óra elején a tanár ráhangoló kérdésekkel indítja a témát: Mit jelenthet az, ha valaki nem mondhatja ki szabadon a véleményét? Milyen érzés lehet egy olyan társadalomban élni, ahol az emberek félnek egymástól? A tanulók röviden megfogalmazzák első gondolataikat, majd közösen összegyűjtik, milyen fogalmak kapcsolódhatnak egy diktatúrához.

A tanár az óra előkészítése során mesterséges intelligenciát használhat forrásfeldolgozó feladatok, szerepkártyák, naplóírási szempontok vagy vitaindító kérdések létrehozására. Az AI segítségével különböző nézőpontokat is előkészíthet, például egy kitelepített családtag, egy megfigyelt diák, egy parasztgazda, egy gyári munkás vagy egy párttag szemszögét. A tanár feladata ugyanakkor az AI által készített anyagok ellenőrzése, történelmi pontosítása és a tanulócsoport életkorához, érzékenységéhez igazítása.

Ezt követően a tanár röviden bemutatja a Rákosi-korszak legfontosabb jellemzőit: a kommunista diktatúra kiépülését, a személyi kultuszt, az ÁVH szerepét, a koncepciós pereket, a kitelepítéseket, a beszolgáltatást és a mindennapi életet meghatározó félelmet. A magyarázat során a tanulók kulcsfogalmakat jegyeznek le. AI által generált videót és képeket mutat be.

A következő szakaszban a diákok csoportmunkában forrásokat dolgoznak fel. Minden csoport más típusú forrást kap: propagandaplakátot, visszaemlékezés-részletet, újságszöveget, fényképet vagy rövid élethelyzet-leírást. A tanulók feladata, hogy megállapítsák, mit árul el a forrás a korszakról, milyen érzéseket kelthetett az érintettekben, és hogyan jelenik meg benne a hatalom működése.

A csoportmunka során a tanulók irányított módon használhatnak AI-t is. Például kérhetik az AI-tól, hogy segítsen értelmezni egy fogalmat, megfogalmazni kérdéseket egy forráshoz, vagy összegyűjteni, milyen érzelmek és döntési helyzetek jelenhettek meg egy adott történelmi szereplő életében. A tanulóknak azonban nem kész választ kell átvenniük, hanem ellenőrizniük, kiegészíteniük és kritikusan értékelniük kell az AI válaszait.

Ezután a csoportok röviden bemutatják a forrásukat az osztálynak. A beszámolók során nemcsak történelmi tényeket fogalmaznak meg, hanem azt is végiggondolják, hogyan élhették meg az emberek a megfigyelést, a kiszolgáltatottságot, a félelmet vagy az alkalmazkodási kényszert. A tanár kérdésekkel segíti az empatikus és kritikus gondolkodást.

Az óra kreatív feladatként egy rövid egyéni írással folytatódik. A tanulók egy választott szereplő — például kitelepített családtag, megfigyelt diák, gyári munkás, parasztgazda vagy ÁVH-tól félő szomszéd — nézőpontjából írnak néhány mondatos naplóbejegyzést vagy belső monológot. Az AI ebben a szakaszban ötletadó eszközként használható: segíthet kérdéseket megfogalmazni a szereplő helyzetéhez, de a végső szöveget a tanulóknak saját gondolataik alapján kell elkészíteniük.

A feladat után néhány önként jelentkező felolvassa a szövegét, majd közös megbeszélés következik. A tanár irányított kérdésekkel összegzi az órát: Miben különbözik a diktatúra a demokráciától? Miért fontos a szabadságjogok védelme? Hogyan működik a propaganda? Milyen veszélyei lehetnek annak, ha az emberek félelemből nem mernek kiállni egymásért?

Az óra végén a tanulók kilépőkártyán válaszolnak egy rövid kérdésre: „Mi volt számodra a legfontosabb felismerés a mai órán?” A tanár az AI segítségével később rendszerezheti a név nélküli tanulói reflexiók visszatérő motívumait,

például hogy a diákok leginkább a félelem, a kiszolgáltatottság, az igazságtalanság vagy a szabadság hiányának kérdésére reagáltak-e. Ez segítheti a következő óra tervezését és a tanulói érzékenyítés további irányainak kijelölését.

Įvadinė dalis ir pamokos / projekto plano rengimas

Az óra elején a tanár röviden felvezeti a témát, és ismerteti, hogy a tanulók a Rákosi-korszak mindennapjaival fognak foglalkozni. Nemcsak azt vizsgálják meg, hogyan működött a diktatúra politikai rendszere, hanem azt is, hogyan hatott mindez az emberek életére, döntéseire és félelmeire. A tanulók arra keresik a választ, milyen lehetett egy olyan korban élni, ahol a propaganda, a megfigyelés, a besúgás, a kitelepítés vagy a hatalomtól való félelem a mindennapok részévé válhatott.

A tanár ezután ismerteti a feladatokat és a munkaformákat. A tanulók különböző forrásokat és élethelyzeteket dolgoznak fel, amelyek segítségével közelebb kerülhetnek a korszak emberi tapasztalataihoz. Egyes feladatokban történelmi szereplők nézőpontjába helyezkednek bele, más feladatok során pedig mesterséges intelligenciát is használhatnak segítségként.

A tanár hangsúlyozza, hogy az AI nem helyettesíti az önálló gondolkodást, hanem támogató eszközként működik. Ötleteket, kérdéseket és értelmezési szempontokat adhat, de a tanulóknak kell eldönteniük, mi hiteles, mi használható, és hogyan kapcsolódik a korszakhoz.

A bevezetés célja, hogy a tanulók a Rákosi-korszakot ne csupán évszámok és fogalmak alapján közelítsék meg, hanem emberi történeteken, döntési helyzeteken és személyes nézőpontokon keresztül is. Az AI-al generált videók és képek segítenek belehelyezkedni a korszakba, segítenek elképzelni azt.

Pamokos / projekto įgyvendinimo planas

Az óra első részében a tanár rövid bevezetővel ráhangolja a tanulókat a témára. Ismerteti, hogy az óra középpontjában a Rákosi-korszak mindennapi tapasztalatai állnak: a félelem, a propaganda, a megfigyelés, a kitelepítés, a beszolgáltatás és az alkalmazkodási kényszer. A tanár néhány gondolatébresztő kérdést tesz fel, például: Mit jelenthet az, ha valaki nem mondhatja ki szabadon a véleményét? Milyen érzés lehet, ha az emberek nem bízhatnak meg egymásban? A tanulók röviden megfogalmazzák előzetes gondolataikat, majd közösen összegyűjtik a diktatúrához kapcsolódó fogalmakat.

Ezt követően a tanár rövid, lényegre törő magyarázatban bemutatja a Rákosi-korszak legfontosabb jellemzőit. Kitér a kommunista diktatúra kiépülésére, Rákosi Mátyás személyi kultuszára, az ÁVH működésére, a koncepciós perekre, a kitelepítésekre, a beszolgáltatásokra és a propaganda szerepére. A tanulók a magyarázat közben kulcsfogalmakat jegyeznek le, amelyekre a későbbi feladatok során is támaszkodhatnak. AI által generált képeket és videót használ.

A tanár ezután ismerteti a csoportmunka menetét. A tanulókat kisebb csoportokra osztja, majd minden csoport más-más forrást vagy élethelyzetet kap. A források között szerepelhet propagandaplakát, visszaemlékezés-részlet, újságcikkrészlet, fénykép, rendelet vagy egy rövid, a korszakhoz kapcsolódó élethelyzet-leírás. A csoportok feladata, hogy megvizsgálják, mit árul el a forrás a Rákosi-korszakról, milyen hatalmi eszközök jelennek meg benne, és hogyan érinthette mindez az adott korszakban élő embereket.

A feladatmegoldás során a tanulók irányított módon mesterséges intelligenciát is használhatnak. Az AI-tól kérhetnek fogalommagyarázatot, kérdésjavaslatokat a forráshoz, vagy szempontokat ahhoz, hogy milyen érzéseket, félelmeket és döntési helyzeteket élhetett át egy adott történelmi szereplő. A tanár előre megadott promptokat is biztosíthat. A tanár hangsúlyozza, hogy az AI válaszait nem szabad automatikusan elfogadni: a tanulóknak ellenőrizniük, kiegészíteniük és saját szavaikkal kell megfogalmazniuk a következtetéseiket.

A csoportmunka közben a tanár folyamatosan segíti a tanulókat. Figyeli, hogy a diákok ne csak leíró jelleggel dolgozzanak, hanem értelmezzenek is: keressenek ok-okozati összefüggéseket, vegyék észre a propaganda működését, és próbálják megérteni az érintett emberek nézőpontját. Szükség esetén kiegészítő kérdésekkel irányítja a munkát, például: Ki szólal meg ebben a forrásban? Kinek az érdekeit szolgálja? Milyen félelmeket kelthetett? Mit hallgat el? Mennyire tekinthető hitelesnek?

A feldolgozást követően a csoportok röviden bemutatják eredményeiket az osztálynak. Minden csoport ismerteti a kapott forrást vagy élethelyzetet, majd elmondja, milyen következtetéseket vont le belőle. A tanulók kitérnek arra is, hogy az AI milyen módon segítette a munkájukat, és volt-e olyan válasz, amelyet pontosítaniuk, javítaniuk vagy elvetniük kellett. Ez a rész lehetőséget ad arra, hogy a diákok ne csak a történelmi tartalmat, hanem az AI kritikus használatát is tudatosítsák.

Az óra következő részében a tanulók kreatív, empátiát fejlesztő feladatot kapnak. Egy választott történelmi szereplő nézőpontjából rövid naplóbejegyzést, belső

monológot vagy levelet írnak. A szereplő lehet például kitelepített családtag, megfigyelt diák, parasztgazda, gyári munkás, párttag, ÁVH-tól félő szomszéd vagy propaganda hatása alatt álló fiatal. A tanulóknak arra kell törekedniük, hogy a szövegben megjelenjenek a korszakra jellemző történelmi körülmények, ugyanakkor az adott szereplő érzései, félelmei és döntési helyzetei is. Eredményeik bemutatásához képi illusztrációt készítenek Chat GPT-vel. Ez segít az elmondottak vizualizálásában.

A tanulók ebben a szakaszban is használhatják az AI-t ötletadásra, például kérhetnek tőle szempontokat a szereplő helyzetének átgondolásához. A végső szöveget azonban saját maguknak kell megírniuk. A tanár felhívja a figyelmet arra, hogy a cél nem egy „tökéletes” szöveg létrehozása, hanem a történelmi empátia gyakorlása: annak megértése, hogyan hathatott a diktatúra az egyén mindennapi életére.

Az óra zárásaként néhány tanuló önként felolvassa a saját szövegét. A tanár és az osztály közösen reflektál arra, milyen érzések, félelmek és erkölcsi dilemmák jelentek meg a munkákban. A tanár irányított kérdésekkel összegzi az órát: Hogyan működött a hatalom a Rákosi-korszakban? Miért volt fontos eszköz a félelem és a propaganda? Mit jelentett az egyén számára az alkalmazkodás vagy az ellenállás? Miben segíthet a történelmi szerepekbe való belehelyezkedés?

Az óra végén a tanulók kilépőkártyát töltenek ki. Egy rövid kérdésre válaszolnak, például: „Mi volt számodra a mai óra legfontosabb felismerése?” vagy „Milyen érzés vagy gondolat maradt meg benned leginkább a Rákosi-korszak kapcsán?” A tanár a név nélküli válaszokat később AI segítségével rendszerezheti, például visszatérő témák, érzések vagy félreértések alapján. Ez támogatja a további óratervezést, ugyanakkor a tanár feladata marad az AI által készített összegzés ellenőrzése és pedagógiai értelmezése.

A megvalósítás során az AI tehát nem önálló tudásforrásként, hanem támogató eszközként jelenik meg. Segíti a tanári előkészítést, a differenciálást, a kérdésalkotást, a tanulói nézőpontváltást és a reflexiót, de nem helyettesíti a forráselemzést, a történelmi gondolkodást és az önálló véleményalkotást.

Naudotos skaitmeninės priemonės
ChatGPT
Copilot
Gemini
Google Tanterem
Kahoot
Tankockák (Learningapps)

Mentimeter
Vertinimo planas

Értékelési terv

Az óra során az értékelés elsősorban fejlesztő jellegű, vagyis nem osztályzatra, hanem a tanulási folyamat támogatására irányul. A tanár folyamatosan figyeli a tanulók aktivitását, együttműködését, forráselemző munkáját és azt, hogy mennyire tudják értelmezni a Rákosi-korszak emberi következményeit.

A csoportmunka közben a tanár szóbeli visszajelzéseket ad. Értékeli, hogy a tanulók felismerik-e a forrás fő mondanivalóját, tudnak-e következtetéseket levonni belőle, és képesek-e összekapcsolni a látottakat a korszak jellemzőivel, például a propagandával, a félelemmel, a megfigyeléssel vagy a kiszolgáltatottsággal.

A tanulói beszámolók értékelésénél fontos szempont, hogy a csoportok világosan és érthetően mutassák be a forrásukat, indokolják megállapításaikat, valamint ne csak tényeket soroljanak fel, hanem értelmezzék is azokat. A tanár kiemeli a jól megfogalmazott gondolatokat, a pontos történelmi kapcsolódásokat és az empatikus nézőpontváltásra utaló megállapításokat.

A kreatív írásos feladat értékelésekor a tanár nem elsősorban a szöveg terjedelmét vagy stilisztikai tökéletességét vizsgálja, hanem azt, hogy a tanuló képes-e belehelyezkedni egy történelmi szereplő helyzetébe. Értékelési szempont lehet, hogy a szövegben megjelennek-e a korszakra jellemző elemek, például a félelem, a propaganda, a megfigyelés, a kitelepítés, a beszolgáltatás vagy az alkalmazkodási kényszer.

Az AI-használat értékelésekor a tanár azt figyeli, hogy a tanulók tudatosan és kritikusan használják-e a mesterséges intelligenciát. Pozitívumként értékelhető, ha a tanulók nem másolják át automatikusan az AI válaszait, hanem ellenőrzik, pontosítják, saját szavaikkal fogalmazzák meg, és összevetik azokat a forrásokkal vagy az órán tanultakkal.

Az óra végén a tanulók kilépőkártyát töltenek ki, amelyben röviden megfogalmazzák a legfontosabb felismerésüket. Ez lehetőséget ad az önértékelésre és a személyes reflexióra. A tanár ezek alapján képet kap arról, hogy a tanulók mit értettek meg a korszakból, milyen kérdések maradtak bennük, és mely témákhoz érdemes visszatérni a következő órán.

Az értékelés szempontjai összefoglalva: aktív részvétel a csoportmunkában, a források értelmezése, történelmi fogalmak helyes használata, empatikus

nézőpontváltás, kreatív feladatmegoldás, valamint az AI kritikus és felelős alkalmazása.

Diferencijavimas

Differenciálás

A tanár a feladatok során több szinten differenciál. Egyrészt a csoportok eltérő nehézségű forrásokat kapnak: a könnyebben értelmezhető képi források, plakátok vagy rövidebb élethelyzet-leírások azoknak a tanulóknak segíthetnek, akiknek nehezebb a hosszabb szövegek feldolgozása, míg az összetettebb visszaemlékezések, rendeletek vagy újságrészletek nagyobb önállóságot és fejlettebb forráselemző képességet igényelnek.

A tanár a kérdéseket is differenciáltan adja meg. Egyes tanulók konkrétabb, irányító kérdéseket kapnak, például: „Ki szerepel a forrásban?”, „Mitől félhetett az adott személy?”, „Milyen hatalmi eszköz jelenik meg a szövegben?” A gyorsabban haladó tanulók összetettebb szempontokat is vizsgálhatnak, például a propaganda működését, a forrás hitelességét, az elhallgatásokat vagy az egyéni felelősség kérdését.

A kreatív feladatban a tanulók választhatnak a megadott szereplők és műfajok közül. Írhatnak rövid naplóbejegyzést, belső monológot vagy levelet, így mindenki a saját erősségeihez igazodva dolgozhat. A tanár elfogad rövidebb, egyszerűbb szövegeket is, de a magasabb szinten teljesítő tanulóktól elvárhatja, hogy több történelmi fogalmat, árnyaltabb érzelmi megjelenítést és összetettebb nézőpontot építsenek be a munkájukba.

Az AI használata szintén lehetőséget ad a differenciálásra. A bizonytalanabb tanulók kérhetnek az AI-tól fogalommagyarázatot, kérdésjavaslatokat vagy ötleteket a szereplő érzéseinek megfogalmazásához. A haladóbb tanulók ezzel szemben kritikai feladatot kaphatnak: ellenőrizhetik, pontosíthatják vagy vitathatják az AI válaszait, és megfogalmazhatják, miért nem szabad azokat automatikusan elfogadni.

A csoportmunkában a tanár figyel a szerepek tudatos elosztására is. Lehet külön forrásolvasó, jegyzetelő, AI-kezelő, időfigyelő és beszámoló készítő tanuló. Így azok is aktívan részt tudnak venni a munkában, akik nehezebben szólalnak meg az osztály előtt, miközben a magabiztosabb tanulók vállalhatnak összetettebb vagy nagyobb önállóságot igénylő feladatokat.

A differenciálás célja, hogy minden tanuló saját szintjének megfelelően kapcsolódjon be a Rákosi-korszak feldolgozásába, miközben fejlődik a történelmi

gondolkodása, empátiája, kreativitása és kritikus AI-használata.

Bendrasis (-ieji) dalykas (-ai)
történelem és társadalmi ismeretek